

**GENEL KURUL
KARAR**

MEHMET SEDEK ZENGİN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2015/819
Karar Tarihi : 22/11/2018

Başkan : Zühtü ARSLAN
Başkanvekili : Burhan ÜSTÜN
Başkanvekili : Engin YILDIRIM
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Serruh KALELİ
Recep KÖMÜRCÜ
Hicabi DURSUN
Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Hasan Tahsin GÖKCAN
Kadir ÖZKAYA
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Raportör : Ömer MENCİK
Başvurucu : Mehmet Sedek ZENGİN
Vekili : Av. Müslüm DALAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; müdafî tayin edilmeden yapılan sorguda tutuklanma ve tutuklama kararı ile bu karara itiraz üzerine verilen kararın gerekçesiz olması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/1/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

6. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

7. Birinci Bölüm tarafından 11/10/2018 tarihinde yapılan toplantıda, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Bismil Cumhuriyet Başsavcılığı, yürüttüğü bir soruşturma kapsamında 8/12/2014 tarihinde "*Şüphelinin üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların ve tutuklama nedeninin bulunduğu anlaşılma ile şüphelinin üzerine atılı suçun vasıf ve mahiyeti, mevcut delil durumu, suça dair yasada yazılı cezanın üst haddi*" gerekçesine dayanarak tutuklanması istemiyle başvurucuyu Bismil Sulh Ceza Hâkimliğine sevk etmiştir.

10. Sorgu işlemi sırasında başvurucuya müdafî yardımından yararlanma hakkı hatırlatılmış, ancak başvurucu bu haktan yararlanmak istediğine dair bir beyanda bulunmamıştır. Yapılan sorguda, başvurunun seçtiği ya da Bismil Sulh Ceza Hâkimliğince görevlendirilen bir avukat hazır bulunmamıştır.

11. Başvurucu, Bismil Sulh Ceza Hâkimliğinin 8/12/2014 tarihli kararıyla kasten yaralama suçundan tutuklanmıştır. Kararın ilgili bölümü şöyledir:

"... Şüphelinin üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunması, suçun vasıf ve mahiyeti, şüphelinin üzerine atılı suçun [5271 sayılı] CMK [Ceza Muhakemesi Kanunu'nun] 100/3 maddesinde belirtilen katalog suçlardan olması, suça dair yasada yazılı cezanın üst haddi ve şüphelinin kaçma şüphesinin bulunması dikkate alındığında şüpheli Mehmet Sedek Zengin'in 5271 sayılı Kanun'un 100. ve devamı maddeleri gereğince tutuklanmasına ...[karar verildi.]"

12. Başvurucu, tutuklama kararına itiraz etmiş; Diyarbakır 1. Sulh Ceza Hâkimliği 23/12/2014 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir. İtiraz merciinin ret kararında, Bismil Sulh Ceza Hâkimliğinin kararındaki gerekçeleri değerlendirerek bu sonuca vardığı yönünde bir değerlendirmede bulunduğu görülmektedir.

13. Başvurucu 8/1/2015 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Bismil Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvurucu ile birlikte üç şüpheli hakkında 12/1/2015 tarihli iddianame düzenlenmiş ve başvurunun kasten yaralama suçundan cezalandırılması talep edilmiştir.

15. Başvurucu hakkındaki iddianamenin ilgili kısmı incelendiğinde atılı suç yönünden başvurunun [H.Z.] isimli kişiyi bıçakla yaraladığı, bu durumun [H.Z.] hakkında alınan doktor raporuyla anlaşıldığı olgusuna dayanıldığı görülmüştür. [H.Z.'nin] alınan ifadesinde özetle "*Mehmet [Mehmet Sedek Zengin] ve [Z.'nin] elindeki bıçaklarla kendilerine saldırdıklarını, Mehmet'in elindeki bıçakla kendisini yaraladığımı, [Z.'nin] elindeki bıçakla ise [S.'yi] yaraladığımı*" beyan ettiği görülmüştür. Bismil Devlet Hastanesi ve Adli Tıp Kurumu Diyarbakır Adli Tıp Şube Müdürlüğüne düzenlenen raporlarda [H.Z.'nin] yüzde sabit iz kalacak şekilde kesici aletle yaralandığı belirtilmiştir.

16. Başvurucu hakkında düzenlenen iddianame Bismil Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) tarafından 14/1/2015 tarihinde kabul edilmiş ve Mahkemenin E.2015/32 sayılı dosyası üzerinden yargılamaya başlanmıştır.

17. Mahkeme 3/2/2015 tarihinde başvurunun tahliyesine karar vermiştir.

18. Devam eden yargılamada Mahkeme 3/12/2015 tarihli kararıyla başvurunun kasten yaralama suçundan beş yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İddia, katılan sanıklar savunma ve beyanları, katılan beyanı, adli sicil kaydı ve adli ve kriminal raporlar ile tüm dosya içeriğinden; olay günü katılan sanık [S.Z.] ile katılan [H.Z.'nin] çarşıda bulunan Yıldız Emlak isimli iş yerinde bir müddet oturduktan sonra yemek için dışarı çıktıkları ara sokakta yürürken daha önce arazi meselesi yüzünden kavgalı oldukları katılan sanıklar Mehmet Sedek Zengin ve [Z.Z.] ile karşılaştıkları tarafların kavgaya tutuştuğu, kavga esnasında katılan [H.Z.'nin], katılan sanık Mehmet Sedek Zengin'in bıçak darbesiyle boğazından yaralandığı, katılan'ın yaralanmasının yaşamını tehlikeye sokan bir durum olduğu ve yüzde sabit iz oluşturduğu, yine kavga esnasında katılan sanık [S.Z.'nin], katılan sanık [Z.Z.'nin] bıçak darbesiyle karın ve göğsünden yaralandığı, katılan sanığın yaralanmasının BTM ile giderilemez bir durum olduğu aynı kavga esnasında katılan sanık [Z.S.'nin] katılan sanık [S.Z.'nin] bıçak darbesiyle yaralandığı yaralanmasının BTM ile giderilemez olduğu anlaşılmıştır."

19. Hüküm temyiz edilmiş olup bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla davanın temyiz incelemesi devam etmektedir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Kanun Metinleri

20. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "*Tutuklama nedenleri*" kenar başlıklı 100. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülül olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

...

3. Silahla işlenmiş kasten yaralama (madde 86, fıkra 3, bent e) ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış kasten yaralama (madde 87),

..."

21. 5271 sayılı Kanun'un "Tutuklama kararı" kenar başlıklı 101. maddesinin (1), (2) ve (3) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen mahkemece karar verilir. Bu istemlerde mutlaka gerekçe gösterilir ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukukî ve fiilî nedenlere yer verilir.

(2) Tutuklamaya, tutuklamanın devamına veya bu husustaki bir tahliye isteminin reddine ilişkin kararlarda;

a) Kuvvetli suç şüphesini,

b) Tutuklama nedenlerinin varlığını,

c) Tutuklama tedbirinin ölçülü olduğunu,

gösteren deliller somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterilir. Kararın içeriği şüpheli veya sanığa sözlü olarak bildirilir, ayrıca bir örneği yazılmak suretiyle kendilerine verilir ve bu husus kararda belirtilir.

(3) Tutuklama istenildiğinde, şüpheli veya sanık, kendisinin seçeceği veya baro tarafından görevlendirilecek bir müdafinin yardımından yararlanır."

22. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat istemi" kenar başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

...

c) Kanunî hakları hatırlatılmadan veya hatırlatılan haklarından yararlandırılma isteği yerine getirilmeden tutuklanan,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

23. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat isteminin koşulları" kenar başlıklı 142. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir."

24. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Kasten yaralama" kenar başlıklı 86. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

...

(3) Kasten yaralama suçunun;

...

e) Silâhla,

İşlenmesi hâlinde, şikayet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında artırılır."

25. 5237 sayılı Kanun'un "Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama" kenar başlıklı 86. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kasten yaralama fiili, mağdurun;

...

d) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,

...

Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, bir kat artırılır. Ancak, verilecek ceza, birinci fıkraya giren hâllerde üç yıldan, üçüncü fıkraya giren hâllerde beş yıldan az olamaz."

B. Yargıtay Kararı

26. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 1/7/2015 tarihli ve E.2014/20624, K.2015/12265 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“...

5271 sayılı CMK'nın; 'Tazminat istemi' başlıklı 141. maddesi incelendiğinde, bir kısım tazminat nedenleri konusunda karar verilmesi için, davanın esasıyla ilgili bir kararın verilmesi zorunluluğunun bulunmadığı dolayısıyla bu nedenlere dayalı istemlerde, davanın sonuçlanmasına gerek bulunmadığı yasal düzenlemeden açıkça anlaşılmaktadır.

Örneğin, gözaltı süresi yasadaki açıkça belirtilmiş olup, yasadaki bu süre içinde hakim önüne çıkarılıp, çıkarılmadığının saptanmasının davanın esasıyla herhangi bir ilgili bulunmadığı gibi bu konudaki talepler hakkında karar verilmesi için davanın esas hakkında karar verilmesine de gerek bulunmamaktadır. Yine aynı şekilde, kanunî hakları hatırlatılmadan veya hatırlatılan haklarından yararlandırılma isteği yerine getirilmeden tutuklanan, kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan, yakalama veya tutuklama nedenleri ve haklarındaki suçlamalar kendilerine, yazıyla veya bunun hemen olanaklı bulunmadığı hâllerde sözle açıklanmayan, yakalanmaları veya tutuklanmaları yakınlarına bildirilmeyen, ya da hakkındaki arama kararı ölçüsüz bir şekilde gerçekleştirilen, kişilerin tazminat istemleri konusunda, asıl davada hüküm verilmesini veya verilen hükmün kesinleşmesini beklemeye gerek bulunmamaktadır. Zira bu talepler, asıl davanın sonucunu etkileyici veya asıl davanın sonucuna bağlı talepler değildir.

Ancak asıl davanın sonucuna bağlı veya asıl davada verilecek kararları etkileyici talepler yönünden mutlaka davanın esasıyla ilgili verilen karar veya hükmün kesinleşmesi zorunludur. Örneğin, kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmayaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen, yine mahkûm olup da gözaltı ve tutuklulukta geçirdiği süreleri, hükümlülük sürelerinden fazla olan veya işlediği suç için kanunda öngörülen cezanın sadece para cezası olması nedeniyle zorunlu olarak bu ceza ile cezalandırılanlar hakkında, mutlaka davanın esasıyla ilgili olarak verilen kararın kesinleşmesini beklemek zorunluluğu bulunmaktadır. Belirtilen bu halde Davacının tazminat isteme hakkı verilen karar veya hükmün kesinleşmesiyle doğacaktır.

...

V. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Mahkemenin 22/11/2018 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

28. Başvurucu; tutuklama kararı ile tutuklama kararına itiraz üzerine verilen kararın gerekçesiz olması ve tutuklanmasının hukuka aykırı olması nedenleriyle adil yargılanma, kişi hürriyeti ve güvenliği ile maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. Bakanlık görüşünde; başvurucunun şikâyetlerine ilişkin olarak 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde düzenlenen tazminat yolu tüketilmeden bireysel başvuruda bulunduğu ifade edilmiştir. Bakanlık ayrıca, başvurucunun şikâyetlerinin esasına yönelik olarak görüş bildirmeyeceğini belirtmiştir.

2. Değerlendirme

30. Anayasa'nın "*Kişi hürriyeti ve güvenliği*" kenar başlıklı 19. maddesinin birinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

...

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yokedilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir."

31. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu itibarla başvurunun bu bölümdeki iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

32. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak ortaya konulduktan sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında, şekil ve şartları kanunda gösterilmek şartıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır (*Murat Narman*, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 42).

33. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik bir müdahale olarak tutuklamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve tutuklama tedbirinin niteliğine uygun düşen; kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (*Halas Aslan*, B. No: 2014/4994, 16/2/2017, §§ 53, 54).

34. Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasına göre tutuklama ancak *suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler* bakımından mümkündür. Bir başka anlatımla tutuklamanın ön koşulu, kişinin suçluluğu hakkında kuvvetli belirtinin bulunmasıdır. Bunun için suçlamanın kuvvetli sayılabilecek inandırıcı delillerle desteklenmesi gerekir (*Mustafa Ali Balbay*, B. No: 2012/1272, 4/12/2013, § 72).

35. Öte yandan Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında, tutuklama kararının *kaçma ya da delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini* önlemek amacıyla verilebileceği belirtilmiştir. 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesine göre de şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olguların bulunması, şüpheli veya sanığın davranışlarının delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme, tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma hususlarında kuvvetli şüphe oluşturması hâllerinde tutuklama kararı verilebilecektir. Maddede ayrıca işlendiği konusunda kuvvetli şüphe bulunması şartıyla tutuklama nedeninin varsayılabileceği suçlara ilişkin bir listeye yer verilmiştir (*Halas Aslan*, §§ 58, 59).

36. Diğer taraftan Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamaların *ölçülülük* ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir. Bu bağlamda dikkate alınacak hususlardan biri tutuklama tedbirinin isnat edilen suçun önemi ve uygulanacak olan yaptırımın ağırlığı karşısında ölçülü olmasıdır (*Halas Aslan*, § 72).

37. Her somut olayda tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirtinin olup olmadığının, tutuklama nedenlerinin bulunup bulunmadığının ve tutuklama tedbirinin ölçülülüğünün takdiri öncelikle anılan tedbiri uygulayan yargı mercilerine aittir. Zira bu konuda taraflarla ve delillerle doğrudan temas hâlinde olan yargı mercileri Anayasa Mahkemesine kıyasla daha iyi konumdadır. Bununla birlikte yargı mercilerinin belirtilen hususlardaki takdir aralığını aşp aşmadığı Anayasa Mahkemesinin denetimine tabidir. Anayasa Mahkemesinin bu husustaki denetimi, somut olayın koşulları dikkate alınarak özellikle tutuklamaya ilişkin süreç ve tutuklama kararının gerekçeleri üzerinden yapılmalıdır (*Gülser Yıldırım (2)* [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 123, 124).

38. Başvurucu 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

39. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan *suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti* bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

40. Somut olayda Bismil Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 12/1/2015 tarihli iddianame ile başvurusunun kasten yaralama eyleminden cezalandırılması istenmiştir. Başvurucu üzerine atılı bu suçun işlediği şüphesiyle tutuklanmıştır. Başvurucuya isnat edilen suçla ilgili deliller iddianamede adli raporlar ve müşteki beyanları olarak belirtilmiştir (bkz. § 15). Dava dosyası, iddianame ile başvuruca isnat edilen eylem ve başvuru hakkında verilen tutuklama kararındaki gerekçeler birlikte değerlendirildiğinde başvuru yönünden suç şüphesinin varlığını doğrulayan belirtilerin dosya kapsamında bulunduğu yönündeki değerlendirmelerin keyfi ve temelsiz olduğu söylenemez.

41. Başvurucu hakkında verilen tutuklama kararındaki gerekçeler (bkz. § 11) dikkate alındığında kuvvetli suç şüphesine ve tutuklama nedenlerine ilişkin olarak Hâkimlikler tarafından yapılan değerlendirmeler karşısında anılan müdahalenin Anayasa ve Kanun'un öngördüğü anlamda meşru bir amacının bulunduğu görülmektedir.

42. Başvurusunun tutuklanmasına karar verilen, neticesi sebebiyle ağırlaşmış kasten yaralama suçunu Türk hukuk sistemi içinde ağır cezai yaptırım öngörülen suç tipleri arasında olup isnat edilen suçla ilişkin olarak kanunda öngörülen cezanın ağırlığı kaçma şüphesine işaret eden durumlardan biridir (bkz. *Hüseyin Burçak*, B. No: 2014/474, 3/2/2016, § 61; *Devran Duran* [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66). Ayrıca anılan suç 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan ve kanun gereği *tutuklama nedeni varsayılabilen* suçlar arasındadır (bkz. § 20).

43. Somut olayda başvuru hakkında tutuklama kararı verilirken Bismil Sulh Ceza Hâkimliğinin tutuklama nedeni olarak suçun vasıf ve mahiyetine, atılı suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında belirtilen katalog suçlardan olmasına, kanunda öngörülen cezanın üst haddine ve kaçma şüphesinin bulunmasına atıf yaptığı görülmektedir. Dolayısıyla tutuklama kararının verildiği andaki genel koşullar ve somut olayın koşulları ile Bismil Sulh Ceza Hâkimliği tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvuru yönünden dayanılan tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olmadığı söylenemez.

44. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığını da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır (*Gülser Yıldırım (2)*, § 151). Somut olayın yukarıda belirtilen özellikleri dikkate alındığında Bismil Sulh Ceza Hâkimliğinin isnat edilen suç için öngörülen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu sonucuna varmasının keyfi ve temelsiz olduğu söylenemez.

45. Açıklanan gerekçelerle tutuklamanın hukuki olmadığı iddiasına ilişkin olarak bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Müdafî Yardımından Yararlandırılmadan Tutuklanmaya İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiası ve Bakanlık Görüşü

46. Başvurucu, kanuni zorunluluk bulunmasına rağmen tarafına müdafî tayin edilmeden sorgusunun yapıp hukuka aykırı olarak tutuklanmasına karar verildiğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

47. Bakanlık görüşünde, başvurunun şikâyetlerine ilişkin olarak 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde düzenlenen tazminat yolu tüketilmeden bireysel başvuruda bulunulduğunu ifade edilmiştir. Bakanlık ayrıca başvurunun şikâyetlerinin esasına yönelik olarak görüş bildirmeyeceğini belirtmiştir.

2. Değerlendirme

48. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

49. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un *"Bireysel başvuru hakkı"* kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmuş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

50. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur (*Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt*, B. No: 2012/403, 26/3/2013, §§ 16, 17).

51. Kanuni hakları hatırlatılmadan veya hatırlatılan haklarından yararlanma isteği yerine getirilmeden tutuklanan kişilerin tazminat istemleri konusunda karar vermek için asıl davada hüküm verilmesini veya verilen hükmün kesinleşmesini beklemeye gerek yoktur. Dolayısıyla bir kişinin hakkında tutuklama kararı verilirken yasal haklarından yararlandırılmaması hâlinde asıl davanın sonuçlanması beklenmeden 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi hükümlerine göre tazminat talep edilmesi mümkündür (*Adem Gedik*, B. No: 2013/2950, 14/10/2015, § 37).

52. Somut olayda başvuru, Bismil Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başlatılan soruşturma kapsamında Bismil Sulh Ceza Mahkemesinin 8/12/2014 tarihli kararıyla kasten yaralama suçundan tutuklanmıştır. Başvurucunun müdafinin olmadığı bir sorgu sırasında tutuklanmasına karar verildiği görülmektedir.

53. Bir suç isnadıyla 8/12/2014 tarihinde tutuklanan başvuru, 3/2/2015 tarihinde tahliye edilmiştir. Dolayısıyla başvuru, tutuklama kararı verilirken yasal haklarından yararlandırılmadığı iddiasıyla yaptığı bireysel başvuruda ihlal sonucuna varılmasının başvuru kişisel durumuna bir etkisinin olması mümkün görülmemektedir. Zira tutuklama kararı verilirken başvuru yasal haklarından yararlandırılmamış da olsa Anayasa Mahkemesince bireysel başvurunun incelendiği tarihte, başvuru ilk derece mahkemesince tahliye edilmiş olduğundan tutuklama kararı verilirken hukuka aykırı olarak başvuru yasal haklarından yararlandırılmadığı yönünde yapılacak bir tespit ve ihlal kararının tazminat dışında bir sonucu olmayacaktır. Dolayısıyla bireysel başvuru kapsamında verilecek muhtemel bir ihlal kararı, ancak başvuru lehine tazminata hükmedilmesi sonucunu doğurabilecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Erkam Abdurrahman Ak*, B. No: 2014/8515, 28/9/2016, § 60; *Adem Gedik*, § 39).

54. Başvuru hakkında verilen tutuklama kararı sırasında başvuru müdafii yardımından yararlandırılmaması nedeniyle yasal haklarını kullanamadığı iddiası, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında açılacak davada da incelenebilir. Nitekim 12. Ceza Dairesinin 1/7/2015 tarihli ve E.2014/20624, K.2015/12265 sayılı içtihadı bu kapsamdaki taleplerle ilgili olarak davanın esasının sonuçlanmasına gerek olmadığı yönündedir. Bu madde kapsamında açılacak dava yoluyla başvuru hakkında tutuklama kararı verilirken başvuru yasal haklarından yararlandırılmadığının tespiti hâlinde görevli mahkemece tazminata da hükmedilebilecektir (bkz. *Adem Gedik*, § 40).

55. Buna göre 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde belirtilen dava yolu başvuru durumuna uygun, telafi kabiliyetini haiz, etkili bir hukuk yoludur ve bu olağan başvuru yolu tüketilmeden yapılan bireysel başvurunun incelenmesi bireysel başvurunun *ikincillik niteliği* ile bağdaşmamaktadır.

56. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *başvuru yollarının tüketilmemiş olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Müdafî yardımından yararlandırılmadan tutuklama nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemiş olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 22/11/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Burhan ÜSTÜN

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf şevki HAKYEMEZ